
En juridisk stödfunktion för det finlandssvenska handikappområdet

---

Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Ulrika Krook, Juridiskt ombud, VH, 21.11.2013, www.samsnet.fi

” Väliinputoamiset vammaispalveluissa.
Mitä tulisi tehdä väliinputoamisten
estämiseksi?

Handikappservicens ”mellanfallare”, en
juridisk problematik

Ulrika Krook
Verksamheten Juridiskt ombud I
Svenskfinland inom
handikappområdet, SAMS
Tel. 050 – 443 0576
ulrika.krook@samsnet.fi

Lakien hierakia vammaispalveluissa

Perustuslaki

Hallintolaki
(434/2003)

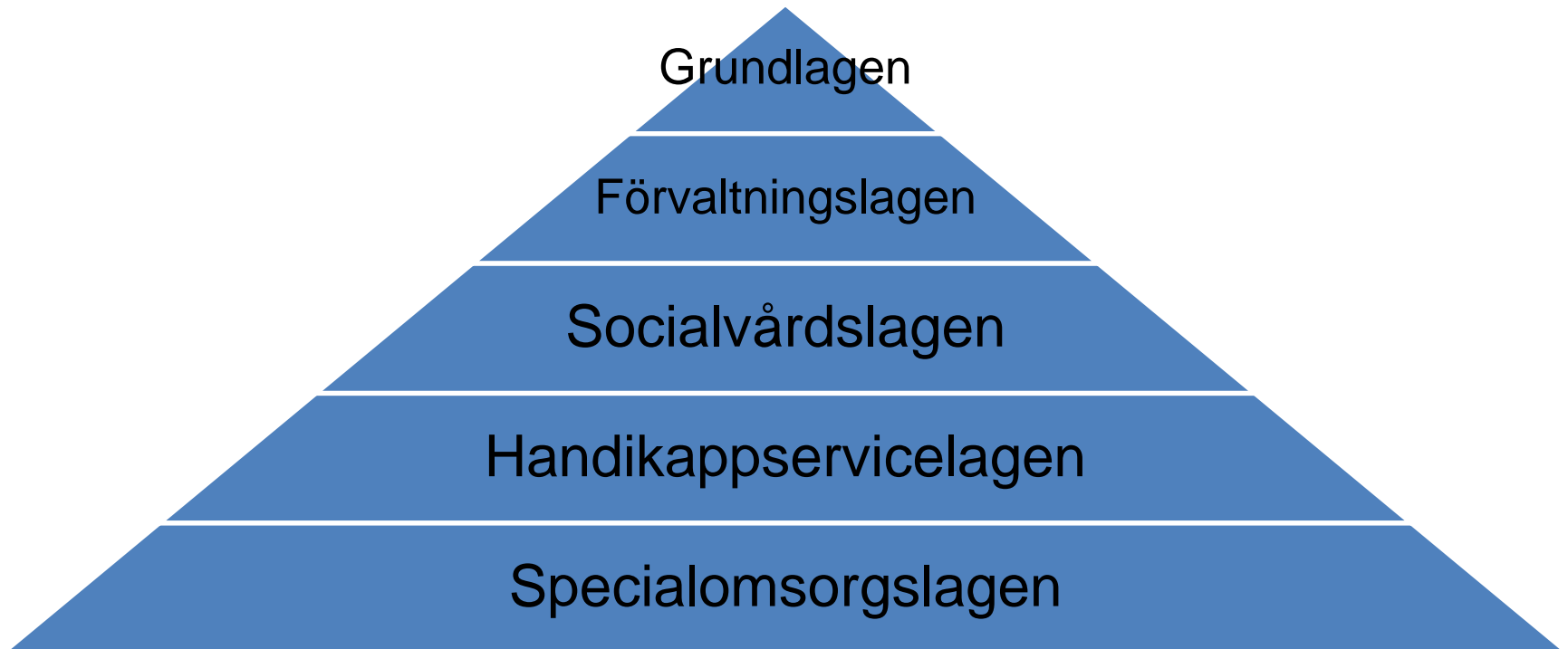
Sosiaalihuoltolaki (710/1982)

Sosiaalihuollon asiakaslaki
(812/2000)

Vammaispalvelulaki (380/1987)

Kehitysvammalaki (519/1977)

Lagarnas hierarki

Miten yleensä menee? / Hur kan det gå?

Shl

- Yleislaki/ Allmän lag
- Sosiaalihuoltolaki

Vpl

- Erityislaki/ Speciallag
- Vammaispalvelulaki/ Handikappservicelagen – toissijainen laki
- Mielenterveyslaki

?

- Ei sopivaa palvelua tai ei tarjottavissa tälle henkilölle
- Väliinputoaminen / "Mellanfallare"

Miksi?

Sosiaalihuoltolaki

- Yleislaki
- Määrärahasidonnainen laki – ei suoraan subjektiivisia oikeuksia
- Kunnan harkintavalta
- Priorisointi
- Usein ikäihmiset, heille sopivat palvelut
- Ei sisällä sopivia palveluita

Socialvårdslagen

- Allmän lag
- Anslagsbundna tjänster
- Kommunens prövningsrätt
- Prioriteringslistor
- Oftast reserverat för äldre, service som är lämpat för dem
- Innehåller inga lämpliga serviceformer, speciellt personer med funktionsnedsättning som inte nått pensionsåldern

Vammaispalvelulaki Handikappservicelagen

Vpl – tavoite ja soveltamisala

- **1 § Vpl - Lain tarkoitus**

”Tämän lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.”

Vpl - syfte

- **1 § Hsl - Lagens syfte**

”Syftet med denna lag är att främja de handikappades förutsättningar att leva och vara verksamma som jämbördiga medlemmar av samhället samt att förebygga och undanröja olägenheter och hinder som handikappet medför.”

Vammaispalvelulaki Handikappservicelagen

Vpl

- 4 § Vpl – toissijainen laki – täydentää yleisiä sosiaalipalveluja ja toimeentuloturvaa
- Tavoite – yhdenvertaisuus ja osallisuus, edistää toimintamahdollisuuksia ja itsemääräämisoikeutta
- Vammaisten esittämät tarpeet ja näkökohdat - keskeisiä

Hsl

- 4 § - sekundär lag- kompletterar de allmänna sociala tjänsterna och utkomststödet
- Mål – jämlikhet och delaktighet, främja förutsättningar att leva som andra och självbestämmande
- De behov och de åsikter som personen med funktionsnedsättning har är centrala

Lakipohjainen ongelma

Vpl

- Kuka kuuluu lain piiriin?
- 2 § Vpl – Vammainen henkilö

”Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista.”

Hsl

- Vem omfattas av lagen?
- 2 § Hsl – Handikappade

(Person med funktionsnedsättning)

”Med handikappad avses i denna lag den som på grund av skada eller sjukdom under långa tider har särskilda svårigheter att klara av de funktioner som hör till normal livsföring.”

Vpl / Hsl

Vpl

- Yksilöllinen harkinta
- Subjektiiviset oikeudet
  - Kunnan erityinen järjestämisvelvollisuus
- Määrärahasidonnaiset tukitoimet
  - Kunnan yleinen järjestämisvelvollisuus

Hsl

- Individuell prövning
- Subjektiva rättigheter
  - Särskild skyldighet att ordna
- Anslagsbundna rättigheter
  - Allmän skyldighet att ordna

Kehitysvammalaki Specialomsorgslagen

Kehitysvammalaki

- ”Diagnoosipohjainen laki” – ei ero jos henkilö on vaikeasti, keskivaikeasti tai lievästi kehitysvammainen
- 1 § Kvl – ”*Tässä laissa säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnyntäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia.*”

Specialomsorgslagen

- ”Diagnosbaserad lag” – ingen skillnad på om personen är lindrigt, medelsvår eller svårt funktionsnedsatt
- 1 § specialomsorgslagen
”I denna lag stadgas om specialomsorger om person som på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom, defekt eller skada hämmats eller störts i sin utveckling eller sina psykiska funktioner och som icke med stöd av annan lag kan erhålla de tjänster han behöver.”

Kvl / Specialomsorgslagen

1 § 2 mom Kvl

”Erityishuollon tarkoituksena on edistää 1 momentissa tarkoitettun henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito. [\(30.12.1996/1369\)](#)”

1 § 2 mom

Specialomsorgslagen

”Syftet med specialomsorgerna är att hjälpa en person som avses i 1 mom. att reda sig i det dagliga livet, självständigt förtjäna sitt uppehälle och anpassa sig i samhället samt att tillförsäkra honom den vård och omsorg av annat slag som han behöver. [\(30.12.1996/1369\)](#)”

Sosiaalihuoltolaki – 3 luku kunnan sosiaalihuolto

- 17 § Sol
  - 1) *sosiaalityö;*
  - 2) *kasvatus- ja perheneuvonta;*
  - 3) *kotipalvelut;*
  - 4) *asumispalvelut;*
  - 5) *laitoshuolto;*
  - 6) *perhehoito;*
  - 7) *vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta ja vammaisten henkilöiden työtoiminta;*
  - 8) *toimenpiteet elatusavun vahvistamiseksi.*

- Service och stöd - 3 kap. socialvårdslagen
  - Socialarbete (i kombination med någon service)
  - Rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor (i kombination)
  - Hemservice (färdtjänst kan vara en del)
  - Boendeservice
  - Anstaltsvård/ Institutionsvård
  - Familjevård
  - Verksamhet i sysselsättnings syfte för personer med funktionsnedsättning och arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning

Vpl

- Subjektive oikeuksia
- Vaikevammaisuus - määrittely
- Täyttääkö henkilö lain kriteerit?
  - Kuljetuspalvelut
  - Palveluasuminen
  - Asunnon muutostyöt
  - Vaikevammaisten tulkkauspalvelu siirretty Kelalle
  - Päivätoiminta
  - Henkilökohtainen apu

Hsl

- **Subjektive rättigheter**
- Personer med svår funktionsnedsättning oberoende av om det finns budgeterade medel eller inte, förutsatt att lagens krav uppfylls
  - Färdtjänst
  - Serviceboende
  - Ändringsarbeten i bostaden
  - Tolktjänst (flyttades till FPA 1.9.2010)
  - Dagverksamhet
  - Personlig assistans (1.9.2009)

Vpl / Hsl

Määrärahasidonnaiset palvelut

- **Määrärahasidonnaiset palvelut**
  - Kunnan varaamat määrärahat
  - Yleinen järjestämisvelvollisuus
  - Tarpeenmukainen laajuus
    - Kuntoutusohjaus
    - Sopeutumisvalmennus
    - Päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet
    - Ylimääräiset vaatetuskustannukset
    - Erityis ravinto
    - Muut lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet
- **Anslagsbundna tjänster**
  - Beviljas om lagens krav uppfylls och beroende på kommunens budget, funktionsnedsatt inte krav på svårt
    - Rehabiliteringshandledning
    - Anpassningsträning
    - Delvis anskaffning av nödvändiga kläder och specialkost
    - Delvis anskaffning av maskiner, redskap och anordningar för att klara av dagliga funktioner
    - Annan service som behövs för att lagens syfte uppfylls

Kvl / Specialomsorgslagen

Kehitysvammalaki

- Tuki ja palvelut
  - Tuettu työllistäminen
  - Päivätoiminta
  - Asumispalvelut
  - Kuntouttava päivähoito
  - Ammupäivä-, iltapäivä- ja lomahoito koululaisille

Specialomsorgslagen

- Stöd och service
  - Arbetsverksamhet
  - Dagverksamhet
  - Stöd för boende
  - Rehabiliterande dagvård
  - Morgon- och eftermiddagsvård för skolelever

Kvl / Specialomsorgslagen

Kvl

- Tilapäishoito
- Kuntouttava ohjausta
- Tukihenkilö
- Neuvontapalvelut
- Terveyshoito ja sairaanhoito

Specialomsorgslagen

- Korttidsvård
- Rehabiliteringshandledning
- Stödperson
- Rådgivningstjänster av Kårkulla (specialomsorgsdistriktet)
- Hälso- och sjukvård

Cp-liiton projekti – Itsenäiseen elämään sopivin palveluin –Hanke

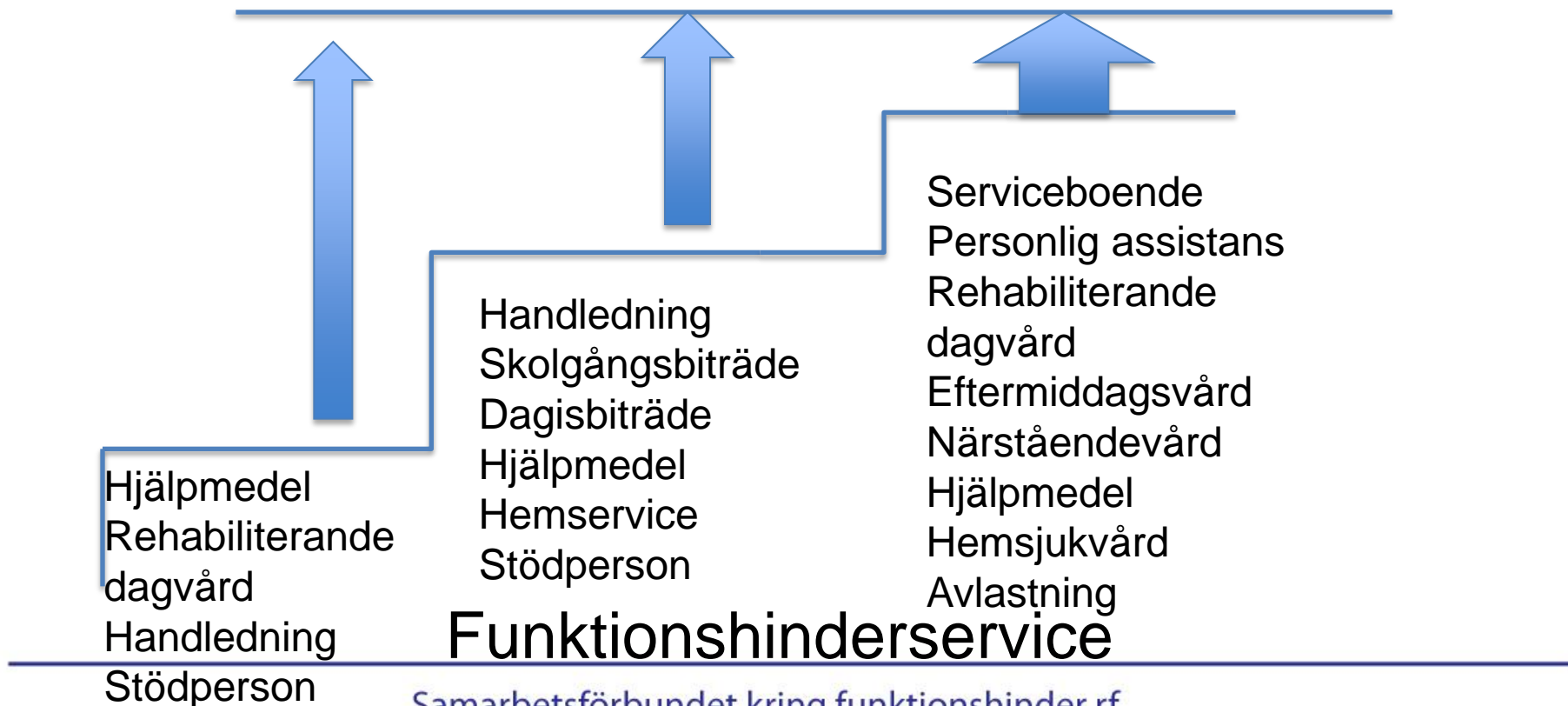
- Lievästi CP-, MMC- ja hydrokefalia vammaisten tarpeita
- Tarpeet ovat huonosti tiedossa. Vaikea tuoda esiin ja selittää tarpeitaan.
- Kun vamma ei näy selkeästi ulospäin avun, tuen ja palveluiden tarvetta ei nähdä.
- Usein vaikeita hahmotushäiriöitä, jotka vaikeuttavat arkea merkittävästi – vaikea havata ja ymmärtää
- Käytännössä jumiutunut kotiinsa ja pieneen suljettuun alueeseen kodin lähiympäristössä.
- Myös vaikeuksia kotona
- Kehitetään työkalu, sekä käyttäjille että ammattilaisille

Sammanläggningen

Behovstrappa

Det som anses som normal nivå i vårt samhälle

Mitä tulisi tehdä väliinpuutoamisten estämiseksi?

- Stärka socialvårdslagens stöd och tjänsteutbud → undvika ”mellanfallare”
- Olika stöd för självständigt liv och för att kunna leva ett ”normalt liv” – assistans, hjälp, stöd, handledning, övervakning, vård och omsorg
- Boendetjänster, olika former av färdtjänst och stöd för delaktighet
- Personliga ombud och uppsökande social verksamhet
- Komma ifrån den diagnosbaserade utgångspunkten
- Lära sig att känna igen behov också på andra sätt än utifrån diagnos, speciellt för icke ”klassiska funktionsnedsättningar”
- Osynliga och okända funktionsnedsättningar – hur känna igen dem och inse behovet av stöd och service
- Ratificera FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning